

Hr. Nestred.
Olavn. 10, Ørestad.

Bergen 2 juni 1948.

Hr. professor Anatol Reink,

Trestevn. 84, Blokkenholm.

Idet jeg paa manges vegne takker Dem for Deres artikkel i Dagbladet 11 f.m.: "Val rettesgjæret fortsattes to the bitter end", tillater jeg meg aa komme i tillegg til slagordet om "nasjonalsocialismen og kommunismen som to alen av samme stykke".

Vedlagte artikkel av professor Johan Holst i Fritt Folk for 1 juli 1936 nevner innledningsvis NS's hovedformaal.

Det var siste 17 mai 18-aarsdagen for dette programs offentliggjørelse. - Og personlig har jeg baade før (fra storstreiken i 1920) og etter dette gaaet inn for aa aapne mine landmands øine for hvilken uhyre fare truet vort folks selvstandighet og eksistens.

At det før krigen var haagst aa vakke folket av dets loo-earige tornerosesøvn, er saa. Men naa skulde dog begivenhetene ha git os saaras ret, at alles øine ble aapnet.

Aa ville sammenligne nasjonalsocialismen og kommunismen fordi begge betjente seg av diktatur (NS dog bare under krigen, hvor det selv i demokratiske samfund indføres diktatur) er som aa si, at 2 mand som slaas, vil det samme, fordi de begge bruker sverd. - Laas disse 2 i min hage, kan jeg selvfølgelig si, at paa min jord vil jeg ikke ha slags form for kamp og slaas begge i kurtkorn som urostiftere paa min fredelige eiendom. Maar jeg vite, at den ene slaas for meg og mit hus, mens den anden vil overfalde og plyndre meg og bortføre min familie, kan jeg fremdeles ta avstand fra begge som uroelementer og min hjælper som plageom, idet jeg havder aa kunne forsvare meg selv og at overfaldsmanden kanskje ikke er saa farlig. Men det vil dog være et stivt stykke, om jeg etterpaa kalder begge forbrytere og forlanger den som har villet hjelpe meg arrestert og straffet - selv om vedkommende hadde brukt haand lov og ord n ved aa trække blank og møte over

faldemanden med hans eget vaapen. - Det er dette, som er skjedd med NS

Man maa spørre seg selv: Hvad vilde NS? Og man har ikke lov paa grundlag av alt det, som foreligger idag, aa paastaa, at det var magt (uten det menes magten som middel til aa gjennomføre programmet - men det er jo ligt for alle partier). Langt mindre har man lov til aa snakke om landsforraderi. Hvorfor i al verden skulde NS - for ikke aa ~~XXXXXX~~ tale om det enkelte medlem - ville det?

Man skulde trodd, at naar nasjonalsosialismens spandom gaar i oppfylldelse, og det som ble kaldt (det goebbelske)spøkelse, viser seg aa være en uhyggelig realitet, vilde folk begynde aa reflektere. En slik refleksjon maatte føre til, at NS ble mere eller mindre rehabilitert og "de gode nok-mand" med regjeringen i spissen kom i søkelyset for sin forbryterske forsvare- og anden politik (sfr. Guld-Madsenaffærene o.l.) før krigen, og hver ~~XXXX~~mand kanske maatte stanse med en frygtelig selvanklage for egen skyld i fortid og meddelagtighet i jusitismord en masse i nutid. (Det falder stadig svære dommer. Og tusender av bra mennesker lider daglig i fangselene naa paa 4de aaret).

Den psykologiske forklaring paa det begrepsforvirrende slagord^ds succes ligger i, at det ganske enkelt befri^dr folk fra aa trange i dybden av de generende problem^d og tilslut^d maatte indrømme, at NS's største feil er, at det har vart 13 aar fortidlig ute med sine advarsler, som naa viser seg vel begrundede. (Jeg ser her bort fra de dumheter o.l. som ble begaaet under okkupasjonen og som forsterkedelen skyldtes krigen (som igjen ikke NS, men gjøssingene var skyld i med sin "brukne Geværs" politik). - Men de er denslags som springer mest i øinene paa ureflekterte sjæler - og ogsaa med fordel kan utnyttes i taakeleggningspropagandaen med "stor tyven" - motivet).

Man maa si, at slagordets lanseren var god taktikk. Men slik taktikk har intet aa gjøre med fair play eller endog anstandignat i et samfund, hvor det ikke er pressefrihet, saa den utskjeldte og mishandlede part kan forsvare seg.

Historiens dom blir sikkert retfærdig og en ganske anden end de naaværende magthaveres. Det kan jo altid være en trøst. - Men bedre vilde det være om ogsaa det naaværende slegtled ble orientert om de virkelige forhold - selv om det skulde svi litt i kjøttet paa noen hver. Wegen sorg og ulykke vilde derved undgaaes for kanske menneskealdre fremover - og det for begge parter.

Erubdigst

Direktør Heyerdahl forlangte saa at ogsaa Ullevaalsøstrene skulle faa sin løn gjennom Røde Kors og "staa under Røde Kors, s beskyttelse". Da jeg fant dette ganske meningsløst henviste han mig til dr. med. Heimbeck til mer mere avtale om dette punkt, som for ham syntes aa være meget viktig. Dr Heimbeck var imidlertid ingensteds aa finne men ringte etter en times tid til meg fra direktør Heyerdahls kontor og framkom med en uklar redegjørelse hvorav ~~framkom~~ framgikk at Ullevaalsøstrene skulle ha framkommet med de av direktør Heyerdahl nevnte krav og nektet aa reise med mindre de ble imøtekommet. Dr. Heimbeck maatte imidlertid innrømme at han ikke hadde snakket med noen av søstrene selv, som samme for middag paa mit kontor ikke hadde nevnt et ord om disse betingelser. Derimot hadde han nettop hatt en samtale med oversøster paa Kirurgisk avdeling 11 som angivelig skulle ha henvent sig til ham og angivelig paa søstrenes vegne skulle ha framsat kravene. -Jeg lot ham forstaa at man her var opmerksom paa det paafallende sammentreff mellem direktør Heyerdahls oppringning hit en time i forveien og Ullevaalsøstrenes angivelige krav og skammet paa en spøkefull maate baade ham og direktør Heyerdahl ut, og gikk saamed paa disse betingelser for aa faa søstrene avgaarde. Samme ettermiddag ble jeg privat ringt opp av direktør ~~Heyerdahl~~ Heyerdahl som fortalte at nu var brannen i rosenes leir slukket og at dr. Heimbeck hadde gaat med paa at søstrene fikk seise som av mig foreslaat.

Da jeg idag ringte til dr. Heimbeck for aa faa dette bekreftet erklærer han intet aa kjenne til en slik samtale fra sin side. Det eneste han er paa med paa er at søstrene skal reise uten noen ledsagelse ~~fra~~ av noen læge fra Røde Kors.

Søstrene er imidlertid nu reist, og Ullevaalsøstrene uten at det fra ders side er framkommet noen protest mot den ordning som er truffet herfra fra først av. Det er bare Røde Kors som har forsøkt aa faa istand en annen ordning, men i siste øieblikk frafalt denne ved direktør Heyerdahl, s telefonoppringning til meg, som fant sted før søstrene var reist. Den hjelp som man haapet aa faa og som ogsaa var blit lovet av Røde Kors i denne for land aa folk saa vanskelige situasjon synes etter det ovenfor paserte allerede aa bli noe problematisk. dr. Heimbeck ble meddelt dette i telefonen og hadde intet aa bemerke.

Oslo den 30 oktober 1944. Th. Østrem.

Man kan kanskje forstå, at rettsindige N.S.-folk, som utvilsomt den aller største delen av dem var, ikke kan finne sig i aa bli betraktet som skurker av værste sort - hvad man vel trygt kan betegne torturister og angivere som. De vil nok ogsaa ha sig frabedt aa bli beskyldt for aa være tilhengere av diktatur for diktaturets skyld og aa ville gaa tyskernes erinder i ett og alt.

Skal de to grupper innen det norske folk noen gang komme paa talefot, maa misforståelser av denne art opklares. - Samarbeidet med tyskerne bestod saavist vites for det store flertal av N.S.'s vedkommende - som for den besindige del av det tyske folk i deres okkuperte land ^{efter} ~~efter~~ (Adenauer-tiden) krigen ~~(Xenaxer/Xixaxx/-)~~ - i aa gjøre det nesste ut av situasjonen for land og folk. - "Gi avkald paa vor frihet (en stund) for aa vinne den" (Goethe) - Hvis det er noen, som a tout ^{pis} fremdeles vil N.S. tillivs, maa det kunne finnes andet aa peke paa end disse grove og i høieste grad saarende og misvisende beskyldninger.

Vil man derimot advare mot gjentagelse av befolkningens adfærd som helhet i okkupasjonsaarene, bør vel ogsaa taes med sligt som de berytmelige "tyskerarbeidere" (gode nordmand, som for god betaling frivillig hjalp tyskerne med flyplasser til aa bombe andre gode nordmenn fra) , likesom ogsaa de kjendte sabotasjehandlingar med skade paa liv og eiendom og direkte mord i "Hjemmefrontens" regi (av Boharffenberg betegnet som mere til skade end til gavn for det norske folk) og som medførte tyske repressalier med de grusomme og inhumane følger, det fik bl. a. med ytterligere tap av menneskeliv.

---- Det synes nu paa kraxet med en vere aapen diskusjon om disse spørmaal, end de thidtil har vart mulig aa faa. (kanske ike mindet p.g. av parolen om "ro omkring rettsorggjvret").

Og man maa være Morgenbladet meget taknemmelig for aa ha tat dette op bl.a. i sin leder for ~~Å~~ noen uker siden.